

ECONOMIES' HORIZONS
Економічні горизонтиDOI: doi.org/10.31499/2616-5236Homepage: <http://eh.udpu.edu.ua>**ISSN**
2522-9273
(print)
2616-5236
(online)

UDC: 368(477):338.1](045)

JEL Classification G22, H12, O16

DOI: [10.31499/2616-5236.3\(32\).2025.334882](https://doi.org/10.31499/2616-5236.3(32).2025.334882)

Liudmyla Chvertko, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University
Candidate of economic sciences, Associate Professor of the Department of Finance,
Accounting and Economic Security

Oksana Vinnytska, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance, Accounting
and Economic Security

**ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В
УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ****TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF UKRAINE'S INSURANCE
MARKET AMID ECONOMIC UNCERTAINTY**

Анотація: У статті проаналізовані ключові показники розвитку страхового ринку України за 2020-2024 рр., визначено основні чинники їхньої динаміки. Обґрунтовано необхідність якісної трансформації страхової діяльності шляхом впровадження інновацій, розвитку дистрибуції та адаптації страхових продуктів через створення ефективної системи страхування воєнних ризиків та активізацію державно-приватного партнерства. Визначено, що здатність страховиків адаптуватися до нових реалій та пропонувати актуальні страхові рішення є ключовою умовою подальшого розвитку страхового ринку.

Abstract: The article examines the state and trends of the Ukrainian insurance market in the context of unprecedented challenges caused by Russia's full-scale aggression and the economic crisis. The key indicators of market development for 2020-2024 are analyzed, and the main factors of their dynamics are identified. A significant reduction in the number of insurers and insureds interested in purchasing insurance products is noted. The downward trend is characterized by the share of insurance in Ukraine's GDP, which is associated with a decrease in insurance premiums relative to the country's total economic output and reflects both a decrease in the solvency of the population and business and an increase in risks that are difficult or impossible to insure in the current environment. An assessment of the current state of the Ukrainian insurance market shows that its largest segment, as

in the pre-war period, remains risk insurance, which combines various types of insurance against potential risks, including liability insurance, accident insurance, health insurance, property insurance in various forms, etc. The main channel for selling insurance products in the Ukrainian market remained the agent network, although bancassurance, direct sales, and brokers are also significant for certain products. The author substantiates the need for a qualitative transformation of insurance activities through the introduction of innovations, development of distribution and adaptation of insurance products, in particular through the creation of an effective system of war risk insurance and the intensification of public-private partnerships to ensure economic stability and post-war reconstruction. It is determined that the ability of insurance companies to adapt to new realities and offer relevant insurance solutions is a key condition for further market development.

Keywords: *insurance activities, insurance market, insurance payments, insurance premiums, insurance product, insurance, public-private partnership, war risks*

Ключові слова: *страхова діяльність, страховий ринок, страхові виплати, страхові премії, страховий продукт, страхування, державно-приватне партнерство, військові ризики*

Постановка проблеми.

Страховий ринок є важливим елементом фінансової системи, який забезпечує захист майнових та фінансових інтересів громадян та бізнесу. Постійні зміни під впливом економічних, політичних та технологічних факторів вимагають ретельного аналізу з боку всіх учасників ринку – як страхових компаній, так і споживачів страхових послуг, регуляторів, інвесторів та інших суб'єктів. Аналіз сучасних тенденцій ринку страхування є критично важливим для розуміння поточного стану, прийняття обґрунтованих рішень та формування стратегій його подальшого розвитку.

Особливо гостро це питання стосується страхового ринку України, який, пройшовши досить суперечливі та складні етапи свого розвитку, знову стикнувся з низкою викликів та загроз. Війна та її наслідки, процес євроінтеграції,

зміни в законодавстві – все це суттєво впливає на ключові характеристики українського ринку страхування та динаміку показників його розвитку. В цьому контексті оцінка ситуації в цьому секторі національної економіки є вкрай важливою для формування цілісного бачення його майбутнього, визначення стратегічних пріоритетів і розробки ефективної державної та бізнес-політики у сфері страхування.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Теоретичні засади організації та розвитку страхового ринку, а також аналіз його стану, тенденцій і перспектив є предметом наукових досліджень багатьох українських та зарубіжних вчених. Попри те, що досі тривають наукові дискусії щодо природи та змісту страхового ринку, в більшості наукових публікацій однастайно підкреслюється його важлива роль для забезпечення економічної стабільності суб'єктів

господарювання та населення, а також стимулювання інвестиційних процесів в економіці кожної країни.

В сучасних наукових дослідженнях значна увага приділяється трансформаціям, які відбуваються на глобальному страховому ринку під впливом новітніх технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн, великі дані та Інтернет речей. Ці новації змінюють підходи до організації операційної діяльності, оцінки ризиків, урегулювання збитків і водночас детермінують нові ризики й регуляторні проблеми. Зокрема, такі аспекти розглядаються колективом авторів у науковій праці «Глобальний страховий ринок та зміни: нові технології, ризики та правові виклики» [1]. Питання впливу великих даних на розвиток страхової галузі висвітлюють Ф. Тювенін (F. Thouvenin), Ф. Сутер (F. Suter), Д. Джордж (D. George), Р. Х. Вебер (R. H. Weber) [2], А. Белхаді (A. Belhadi), Н. Абделлах (N. Abdellah) та А. Незай (A. Nezai) [3] та ін.

Деякі дослідники присвячують свої наукові розвідки вивченню стану та перспектив страхових ринків у країнах, які характеризуються складною геополітичною та інституційною динамікою. Наприклад, Б. Србіноскі (B. Srbinoski) [4] досліджує ситуацію на ринках страхування в Центрально-Східній та Південно-Східній Європі, наголошуючи, що їхні відмінності є відображенням різних підходів до ринкових реформ.

Частина українських науковців зосередилася на вивченні особливостей функціонування

національного ринку страхування, окресленні проблем його розвитку, пов'язаних з повномасштабною російською воєнною агресією проти України, та пошуку шляхів їх розв'язання. Дослідження за означеною проблематикою здійснювали В. Вовк, Ю. Жежерун та В. Костогриз [5], С. Онищенко, О. Маслій, О. Ківшик та А. Червяк [6], О. Пластун, Л. Руденко, С. Лайчук, Т. Гузенко та Ю. Машина [7], А. Соколова [8], Д. Хропонюк та О. Длугопольський [9], А. Шірінян та Л. Шірінян [10] та ін.

Проте, попри наявні наукові напрацювання, питання страхової діяльності та тенденцій розвитку страхового ринку України в сучасних умовах, що характеризуються невизначеністю та турбулентністю, не втрачає своєї актуальності та потребує подальшого системного дослідження.

Метою статті є оцінка стану та основних тенденцій розвитку страхового ринку України в умовах скорочення економічної активності та інших викликів, зумовлених російсько-українською війною.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Аналіз основних показників страхової діяльності в країні впродовж 2020-2024 рр. (табл. 1) свідчить про значне скорочення кількості учасників ринку. Зокрема, кількість зареєстрованих страховиків зменшилася з 210 одиниць у 2020 р. до 65 у 2024 р., тобто більше як утричі. Така динаміка відображає процеси консолідації ринку, вихід компаній, що не відповідають оновленим

вимогам Національного банку України, який з 2020 р. став регулятором ринку страхування, а також зростання ролі фінансової стійкості та ефективності управління в умовах невизначеності. Водночас спостерігається помітне скорочення кількості страхувальників, зацікавлених у придбанні страхових продуктів. У 2024 р. кількість

договорів страхування, що почали діяти у звітному періоді, скоротилася порівняно з 2020 р. на 25,4% – зі 120,6 тис. до 89,9 тис. Такий спад зумовлений падінням ділової активності, скороченням доходів домогосподарств, а також обмеженнями у страхуванні ризиків, пов'язаних із війною.

Таблиця 1

Показники розвитку страхового ринку України у 2020-2024 рр.

Показники	2020	2021	2022	2023	2024	Відхилення 2024/2020, %
Кількість зареєстрованих страхових компаній, на кінець періоду, одиниць	210	155	128	101	65	-69,0
Кількість договорів страхування, які почали діяти в звітному періоді, тис. одиниць	120576,8	131561,9	88003,0	94821,5	89962,1	-25,4
Валові страхові премії, млн грн	45175,9	49708,0	39661,8	47014,7	53078,9	+17,5
Валові страхові виплати, млн грн	14853,6	17958,3	13001,4	16867,3	20861,4	+40,4
Чисті страхові премії, млн грн	41163,8	45987,3	38515,0	46011,0	48560,3	+17,9
Чисті страхові виплати, млн грн	14411,6	17671,0	12810,9	16736,1	18935,8	+31,4
Рівень чистих виплат, %	35,0	38,4	33,3	36,4	39,0	
Частка страхування у ВВП, %	1,08	0,91	0,76	0,72	0,69	

Джерело: сформовано за даними Національного банку України [11].

Попри складну геополітичну та економічну ситуацію все ж страховий ринок України демонструє певну стійкість, намагаючись адаптуватися до нових реалій. Зокрема, кінець аналізованого періоду відзначається зростанням обсягів валових і чистих страхових премій на понад 17% проти показників 2020 р. Це може свідчити як про підвищення вартості страхових продуктів, так і про переорієнтацію попиту на дорожчі та спеціалізовані види страхування, які враховують нові ризики. Валові страхові виплати зросли порівняно з 2020 р. ще суттєвіше – на 40,4%, а чисті – на 31,4%, що відображає підвищення збитковості страхового

ринку, тобто значна частина коштів, сплачених страхувальниками, повертається їм у вигляді виплат при настанні страхових випадків. Водночас ці зміни значною мірою пов'язані з інфляцією та девальвацією національної валюти.

Частка страхування у ВВП України демонструє низхідну динаміку, що пов'язано зі зменшенням обсягів страхових премій відносно до загального економічного виробництва країни та відображає як зниження платоспроможності населення та бізнесу, так і зростання ризиків, які складно або неможливо застрахувати в поточних умовах.

Оцінка сучасного стану українського страхового ринку показує, що найбільшим його сегментом, як і в довоєнний період, залишається ризикове страхування, яке об'єднує різноманітні види страхування від потенційних ризиків, включаючи страхування відповідальності, страхування від нещасних випадків, медичне страхування, страхування майна в різних його формах тощо. Частка страхових премій за класами страхування іншими, ніж страхування життя, у 2024 р. сягала майже 90% у загальних страхових надходженнях.

Страховики, пропонуючи широкий спектр страхових послуг щодо захисту від фінансових втрат, пов'язаних з непередбачуваними подіями, забезпечують захист майнових інтересів як підприємств, установ та організацій, так і фізичних осіб. Проте традиційно частка страхових платежів, що надійшли від страхувальників-юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, є більшою, зокрема у 2024 р. цей показник становив більше 58%.

Основним каналом продажу страхових продуктів на українському ринку залишалася агентська мережа, хоча за окремими продуктами суттєвими є також банківське страхування, прямі продажі та брокери. Розвиток технологій, зростання рівня фінансової грамотності населення та зростаючі вимоги клієнтів стимулюють впровадження інноваційних каналів збуту страхових продуктів. Використання цифрових технологій у процесі реалізації страхових послуг

відкриває значні перспективи та вже стало невід'ємною складовою сучасного страхового бізнесу. Варто зазначити, що в останні роки зростає частка продажу через онлайн агрегатори, які дозволяють клієнтам швидко порівнювати пропозиції від різних страхових компаній, отримувати інформацію про умови страхування та оформлювати поліси онлайн, що особливо актуально в умовах цифровізації й зростаючого попиту на зручні та швидкі сервіси.

Зростання невизначеності в сучасному середовищі стимулює страховиків до розробки нових страхових продуктів, здатних забезпечити належний рівень захисту для страхувальників і застрахованих осіб у відповідь на актуальні ризики [12, с. 65]. Враховуючи, що рівень проникнення страхування в Україні залишається досить низьким, перед страховими компаніями постає виклик – оперативно адаптуватися до потреб цільових клієнтів і водночас сприяти розширенню споживчої бази.

В теперішніх умовах повномасштабної збройної агресії з боку росії, тимчасової окупації частини територій України та значного скорочення економічної активності страховий сектор стикається з безпрецедентними викликами. З одного боку, зростають ризики та зменшується платоспроможність населення, з іншого – гостро постає потреба у фінансовому захисті від нових загроз. У цій ситуації страховий сектор зосереджується на формуванні зацікавленості потенційних клієнтів у страхових послугах. Це передбачає створення

ефективних мотиваційних механізмів і стимулів для укладання договорів страхування, враховуючи зміни у потребах та можливостях споживачів. Зокрема, в межах реалізації Стратегії Національного банку України «Фінансова фортеця» в країні передбачається створення механізму страхування воєнно-політичних ризиків, що є критично важливим для відновлення інвестиційної активності та сприятиме тому, щоб фінансова система працювала на відновлення країни та інтеграцію до ЄС [13].

Дієвими кроками в цьому напрямі є розробка та ухвалення нормативно-правових актів, які дозволять усунути прогалини в можливостях страхування (перестрахування) воєнних та політичних ризиків. Зокрема, з 1 січня 2024 р. набули чинності зміни до Закону України «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності» щодо страхування інвестицій в Україні від воєнних ризиків. У квітні 2024 року Кабінет Міністрів України затвердив перелік воєнних та політичних ризиків, а також Умови та порядок страхування (перестрахування) цих ризиків під час діяльності Експортно-кредитного агентства [14]. Наразі Національним банком України спільно з Міністерством економіки та Міністерством фінансів підготовлено законопроект, що передбачає створення загальнодержавного механізму страхування воєнних ризиків. Цей документ спрямований на захист інтересів громадян та суб'єктів господарювання шляхом запровадження системи компенсацій

за втрати, пов'язані з воєнними подіями. Основною метою ініціативи є гарантування відшкодування збитків, завданих фізичним та юридичним особам унаслідок бойових дій.

За сучасних умов формування в Україні ефективної системи страхування воєнних ризиків набуває особливої важливості, оскільки виступає інструментом підтримки економічної активності, забезпечення післявоєнної відбудови країни та мінімізації фінансових втрат для домогосподарств і бізнесу завдяки механізмам страхового захисту.

Через високий рівень ризиків, що пов'язані з війною, українські страхові компанії намагаються передавати частину відповідальності міжнародним перед страховим організаціям. Проте в умовах воєнних дій така практика ускладнена, адже відповідні ризики часто входять до переліку винятків у полісах страхування майна. Водночас окремі українські страховики розробляють власні рішення – спеціальні страхові програми, які охоплюють ризики, пов'язані з потенційними дронними або ракетними атаками, залишаючи ці ризики на власному утриманні. Такі поліси, як правило, містять обмеження й винятки, які враховують географічну специфіку та рівень небезпеки. Наприклад, страхове покриття не поширюється на регіони, де ведуться активні бойові дії, а також на тимчасово окуповані території.

Ми поділяємо думку, що розробка комплексних страхових рішень, здатних підтримати

економіку України під час війни та сприяти її успішному післявоєнному відновленню, потребує тісної співпраці між українським урядом, страховим сектором та міжнародними партнерами. Експерти вважають, що яскравим прикладом ефективного державно-приватного партнерства за участі страховиків, які взаємодіють з урядом країни та банками, є механізм забезпечення страхового покриття військових ризиків під час експорту зерна [15].

Вивчення кращого світового досвіду дає підстави для твердження, що «для забезпечення стабільності та доступності страхування майна від природних і техногенних катастроф необхідно здійснити узгоджені зусилля приватного сектору, державних органів та суспільства в цілому» [16]. З огляду на це, науковці наголошують на важливості належно розроблених систем страхування в межах державно-приватного партнерства для забезпечення їхньої сталості [17].

В умовах зростаючої глобальної конкуренції сталий розвиток вітчизняної страхової галузі набуває особливої ваги. Ключовими факторами успіху в цьому напрямі є: активне впровадження сучасних технологій, які підвищують ефективність та зручність страхових послуг; формування гнучкого регуляторного середовища, яке стимулює інновації; поглиблення міжнародного співробітництва для обміну досвідом і залучення інвестицій, а також

систематичне застосування бенчмаркінгу передових світових практик у сфері страхового захисту.

Висновки. Отже, розвиток страхового ринку України визначається впливом макроекономічних факторів, змінами в регуляторному середовищі та особливостями функціонування в умовах воєнних дій, що призвели до значних змін у структурі попиту та пропозиції на страхові послуги. В цих умовах першочергового значення набуває здатність страхових компаній адаптуватися до нових реалій, переосмислити свої бізнес-моделі та запропонувати клієнтам актуальні та доступні страхові продукти. Це стимулює страхові компанії до пошуку інноваційних рішень, розвитку нових каналів дистрибуції та розширення спектру страхових продуктів, включаючи покриття воєнних ризиків.

Стратегічним імперативом для вітчизняної страхової галузі в контексті глобалізаційних процесів виступає її якісна трансформація. Основними інструментами такої трансформації є: інтеграція новітніх технологічних рішень, формування адаптивного регуляторного поля, розвиток державно-приватного партнерства та інтенсифікація міжнародної кооперації у сфері страхування, систематичне застосування бенчмаркінгу ефективних механізмів страхового захисту, що дозволить підвищити конкурентоздатність та забезпечити стабільне зростання галузі.

References

Tarr, A. A., Tarr, J.-A., Thompson, M., Wilkinson, D. (Eds.). (2024). *The Global Insurance Market and Change: Emerging Technologies, Risks and Legal Challenges*. Abingdon, Oxon: Informa Law (Routledge). doi: <https://doi.org/10.4324/9781003319054>

- Thouvenin, F., Suter, F., George, D., Weber, R. H. (2019). Big data in the insurance industry: leeway and limits for individualising insurance contracts. *Journal of Intellectual Property, Information Technology and Electronic Commerce Law*, 10(2), 209-243. <https://www.jipitec.eu/jipitec/article/view/256/251>
- Belhadi, A., Abdellah, N., Nezai, A. (2023). The Effect of Big Data on the Development of the Insurance Industry. *Business Ethics and Leadership*, 7(1), 1-11. doi: [https://doi.org/10.21272/bel.7\(1\).1-11.2023](https://doi.org/10.21272/bel.7(1).1-11.2023)
- Srbinoski, B. (2023). New perspectives on CESEE insurance markets. *Risk Management and Insurance Review*, 26(4), 513-518. doi: <https://doi.org/10.1111/rmir.12255>
- Vovk, V., Zhezherun, Yu., Kostohryz, V. (2023). The insurance market of Ukraine in the period of marital law: financial and marketing aspects. *Problems and prospects of economics and management*, 3 (35), 119–131. doi: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-3\(35\)-119-131](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-3(35)-119-131) [in Ukrainian].
- Onyshchenko, S., Maslii, O., Kivshyk, O., Cherviak, A. (2023). The impact of the insurance market on the financial security of Ukraine. *Financial & Credit Activity: Problems of Theory & Practice*, 1 (48), 268-281. doi: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.48.2023.3976>.
- Plastun, A., Laichuk, S., Rudenko, L., Guzenko, T., Mashyna, Yu. (2023). Assessing the impact of the russian invasion on the competitiveness in the Ukrainian insurance market. *Insurance Markets and Companies*, 14(1), 72-84. doi: [https://doi.org/10.21511/ins.14\(1\).2023.07](https://doi.org/10.21511/ins.14(1).2023.07)
- Sokolova, A. M. (2024). Strakhovyi rynek Ukrainy: suchasni tendentsii ta perspektyvy. Rozvytok finansovoho ta realnoho sektoriv yak kliuchovyi faktor zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy / ed. S. Prasolova. Poltava. PUET, 74-108. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/13876> [in Ukrainian].
- Khroponiuk, D., Dluhopolskyi, O. (2023). Current problems and development prospects of the insurance market of Ukraine. *Innovation and Sustainability*, 3(1), 118-126. doi: <https://doi.org/10.31649/ins.2023.1.118.126> [in Ukrainian].
- Shirinian, A., Shirinyan, L. (2024). The Insurance Market, Market of Insurance and Market of Insurance Services: Scientific Views, New Understanding and Definition. *Oblik i finansi*, 1(103), 93-101. doi: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-1\(103\)-93-101](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-1(103)-93-101) [in Ukrainian].
- National Bank of Ukraine (2025). Nahliadova statystyka. Pokaznyky diialnosti uchastnykiv rynku nebankivskykh finansovykh posluh. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6> [in Ukrainian].
- Chvertko, L. A., Vinnytska, O. A., Korniienko, T. O. (2020). State and problems of tourist insurance development in Ukraine. *The Actual Problems of Regional Economy Development*, Issue 16, vol. 1, 58-67. doi: <https://doi.org/10.15330/apred.1.16.58-67> [in Ukrainian].
- Paraschak O. Uriad Ukrainy ta Marsh obhovoryly vazhlyvist strakhuvannia dlia pidtrymky ukrainskoi ekonomiky v umovakh viiny [The Government of Ukraine and Marsh Discussed the Importance of Insurance to Support the Ukrainian Economy During the War]. *Forinsurer*. 18 March 2025. URL: <https://forinsurer.com/news/25/03/18/44741> [in Ukrainian].
- Pshenychna, M. (2024). Systemic trends in the development of the insurance industry in the context of globalisation. *Economy and Society*, 62. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-155> [in Ukrainian].
- Altun, T., Güldiken, N. (2019). Natural disaster insurance: public-private sector partnership. *Journal of Human Sciences*, 16(4), 1084–1095. doi: <https://doi.org/10.14687/jhs.v16i3.5843>